

IRÁNYTŰ INTÉZET *rövid elemzés*

2013. 09. 21.

Kovács János
vezető elemző

Kampány, ígéret, perspektíva

Bár hivatalosan még nem kezdődött el a kampányidőszak, mégis viszonylag intenzív kommunikációs kampányt folytatnak a pártok. A ciklus végéhez közeledve egyre nagyobb hangsúlyt kap az értékelés, a perspektíva és a hitelesség kérdése. Mind a Fidesz-KDNP, mind a bal- és jobboldali ellenzéki erők értékelik a második Orbán-kormány teljesítményét, amit immár nem ad-hoc ügyek, egy-egy kormányzati döntés, szakpolitikai reformlépés mentén tesznek meg, hanem általánosságban, rossz esetben protesthangulatra építő lózungokkal, jó esetben statisztikákkal (pl. gazdasági növekedés, államadósság, reálbérek, elvándorlás, stb.) és beharangozott programelemekkel alátámasztva. Az időközi választások – melyekből egyes pártpolitikusok, publicisták előszeretettel vonnak le messzemenő következtetéseket – már megmutatták, hogy a kampányeszközök tekintetében vélhetően ezúttal sem fognak válogatni a pártok, ami az ún. negatív kampány felerősödésének kedvez. Ennek elsősorban az a veszélye, hogy ezáltal az érzelmekre apelláló kampányharc válik dominánssá a választási programok ütköztetése, a racionális keretek között maradó politikai vita helyett.

Fontos megjegyezni, hogy egy-egy kormányzati ciklus végéhez közeledve a regnáló pártok – saját érdekek mentén való interpretációban – egyfajta számadást hajtanak végre, öngazoló jelleggel, kiemelve az elmúlt időszak kormányzati sikereit, újabb távlatokba helyezve a már végrehajtott intézkedéseket. A választók többsége éppen ezt várja: pozitív csengésű terveket, perspektívát (a kormányfő szavaival: reményt). Kormányzati pozícióból újabb ciklusra programot adni egyszerre könnyű és nehéz. Könnyű azért, mert egy megkezdett utat kell folytatni, mely félig már „ki van köveztve”, tehát a közéleti kérdésekben többé-kevésbé tájékozott választópolgár látja az irányt. (Ráadásul a kormányzati pozícióban meghirdetett program – minden korábbi negatív tapasztalat ellenére – nagyobb felelősséget sugall, mint egy ellenzéki pozícióban születő, főként akkor, ha az ellenzék egy része hitelességi deficittel küzd.) Nehéz azért, mert az újdonság ereje, a változás ígérete helyett a kormánypártokat köti az előző ciklus minden megkezdett vagy végrehajtott döntése, s annak következményei, ami adott esetben komoly ballaszt is lehet, s amitől nehéz megszabadulni. Az ellenzék is értékeli, ellenőriz, de ami ilyenkor a legfontosabb: alternatívát kínál. Ez az alternatíva azonban nem feltétlenül szofisztikált és konzisztens programkínálat, illetve hiteles és alkalmas személyek által manifesztálódik.

Az MSZP hosszú utat tett meg a 2010-es (indokolt a „történelmi” jelző) veresége óta, s már idejekorán deklarálta a megújulás szükségességét (személyi változások, néhány konfliktusos kérdés átértékelése, a neoliberais dogmák elhagyása és visszatérés a „klasszikus” szociáldemokrata eszmékhez). A szocialistákat azért továbbra is kísérti a múlt, hiszen az MSZP ugyan elkerülte a választási kudarc után sokak által vizionált összeomlást, az ún. baloldal – noha

az MSZP vezető szerepe megmaradt – többpólusúvá vált, ami szövetségépítésre és kompromisszumkeresésre szorította a feleket, ugyanakkor kiélezte az ellentéteket, és elvonta az erőforrásokat (nem a kormánnyal és Orbán Viktorral foglalkoztak a „demokratikus ellenzék” szereplői, ehelyett hatalmi harcot folytattak). A potenciális választási szövetségesekkel való párbeszéd folyamat pedig – ha csak látszólag is – azonos platformra hozta Mesterházy Attila, Bajnai Gordon és Gyurcsány Ferenc személyét, amit a Fidesz ki is használt („Együtt tették tönkre az országot”). Az MSZP és az Együtt-PM szövetség között a kisiklott tárgyalásokat és az ezt követő bizonytalan, paralízis-közeli állapotot egy felemás kompromisszummal oldották fel, amit Tölgyessy Péter egy rádióinterjúban „kitérésnek” titulált, hiszen a megállapodás eredményeként nem jött létre közös lista, sőt tulajdonképpen közös egyéni választókerületi jelöltek sincsenek, hiszen csak arról beszélhetünk, hogy a két politikai erő felosztotta egymás között a körzeteket. Emellett pengeváltásokban továbbra sincs hiány a baloldalon, főként azért, mert a kisebb (vagy egyenesen jelentéktelen) társadalmi támogatottsággal rendelkező pártok, politikai formációk (ezek közül a legjelentősebb a Gyurcsány Ferenc vezette, körülbelül 120 ezer támogatóval rendelkező Demokratikus Koalíció) helyet követelnek maguknak a nap alatt. A valódi összefogás elmaradásának másik következménye az volt, hogy Fodor Gábor szavait idézzem, hadvezér nélkül kell csatába mennie a baloldalnak. Az MSZP és az Együtt-PM közötti megállapodás értelmében nincsen miniszterelnök-jelölt, csak két listavezető, a választásokon nyertes párt állíthat majd kormányfő-jelöltet. Talán nem szükséges bizonygatni, hogy a politika perszonalizációja milyen alapvető elvárásokat támaszt a mai korban, amit egyszerűen egyetlen győzelemre aspiráló politikai párt sem hagyhat figyelmen kívül. Mind az MSZP, mind pedig az Együtt-PM szövetség kampánystratégiája és programalkotása mögött komoly szakértői bázis van, ami előrevetíti területileg is differenciált, helyi viszonyokat, igényeket jobban szem előtt tartó programok (ilyen például az MSZP korábban meghirdetett Kelet-Magyarország Programja) és ígéretek kínálatát. A lejárató kampányok és az ellenfél démonizálása („diktatúrát épít”, „elszívja a szabadság levegőjét”, „lebontja a jogállamot”, „fasizálódik”, stb.) minden bizonnyal továbbra is része marad a kommunikációs eszköztárnak, noha a választók egy jelentős csoportját nem lehet ilyen – egyébként elcsépelet és igaztalan – üzenetekkel megszólítani.

A választások közeledtével a Fidesz-KDNP „rezsiharcos” és „szabadságharcos” retorikája is nagy valószínűséggel erősödni fog, emellett olyan szociális, vagy szociális vetülettel is bíró intézkedések sorát jelentik be, amelyek kellően populárisak és alkalmasak arra, hogy konszolidálják a kormánypárti tábor, valamint szavazókat csábítsanak át az erős pártpreferenciával nem rendelkezők, illetve az igen széles „bizonytalanok” köréből, mely utóbbi csoportot rendszerint kevés sikerrel igyekeznek megszólítani a pártok. A Fidesz számára ráadásul kínálja magát az a politikai bölcsesség is, miszerint „ha nem tudsz hitelesen érvelni, hiteltelenítsd az ellenfeledet”, ami az „elmúlt nyolc év” felemlítését, és a jó kormányzás

ellenpéldájaként való beállítását, valamint a politikai ellenfelek egyes múltbeli kétes, vagy annak tűnő ügyleteinek feltárását proponálják a kampánystratégák számára.

A „pólusképző” erők közül a Jobbikkal is érdemes foglalkozni. A jobboldali radikális párt láthatóan megtalálta azokat a társadalmilag releváns területeket (pl. államadósság újratárgyalása, EU-tagság, ill. a tagsággal járó egyes kötelezettségek felülvizsgálata, közbiztonság, devizahitelek megmentése, földvédelem, keleti nyitás, stb.), melyekkel a választók egy jobboldali ideológiai üzenetekkel kevésbé megszólítható tábora is azonosulni tud, vagy legalábbis kívánatosnak véli, hogy ezekről a kérdésekről politikai tabuktól mentes közéleti diskurzus folyjon. A liberalizmus valódi hívei érezhetik az iróniát, hogy a szólás szabadságát és az igazsághoz közelebb vezető vita fontosságát egy nem liberális eszmei fundamentumokra épülő politikai erő hirdeti. A Jobbik – politikai karakteréből adódóan – valóban újat tud mondani a választóknak, hiszen a pártot nem kötik azok a felemás kompromisszumok, melyeket a rendszerváltás elitje, illetve az azt követő két évtized politikája kötött (mindenekelőtt a gazdaság szférájában, valamint a társadalompolitika, a külpolitika és nemzetpolitika terén). Az öncélú, nem a közjót szolgáló politizálástól megcsömörlött választók megszólításához azonban a közakaratos programba öntő üzeneteken, a minden korábbinál határozottabb nemzeti érdekérvényesítést és szilárd értékrendet hirdető cselekvésen túl szükség van arra is, hogy a szavazópolgárok kormányképesnek lássák a pártot, ami mindenekelőtt felerősíti a szakmaiság iránti igényt, az ideológia mellett felértékeli a pragmatizmust. A pártnak ráadásul valami módon nyitnia kell a nyugdíjasok irányába is, hiszen támogatóinak meghatározó része a fiatalabb korcsoportok közül kerül ki, s az idősebb korosztályok mélyen alulreprezentáltak a szimpatizánsok között. A társadalom korszerkezete mellett ezt egyébként a fiatalabb generációknak az átlagnál jellemzően alacsonyabb választási részvételi hajlandósága is szükségessé teszi. Az egyre több nehézséggel és az egzisztenciateremtés problémájával küzdő fiatalokat a Jobbik eddig sikeresen szólította meg és mobilizálta, s ez minden bizonnyal hasonlóképpen történik majd a 2014-es kampány során is.

E-mail: kovacs.janos@iranytuintezet.hu

Honlap: www.iranytuintezet.hu

Blog: www.iranytuintezet.blog.hu

www.facebook.com/iranytuintezet

Telefon: +36-1-700-0760

Fax: +36-1-700-0770